Oplegger Schriftelijke Ronde MC KvW3 inzake Ex-ante Kapitaalmarktonderzoek SIFU (trecht) - Place-Based Impact Investeren

Achtergrond

Sociale Impactfondsen bestaan al in o.a. Rotterdam, Amsterdam en Den Haag met steun vanuit EFRO en binnenkort ook in Utrecht.
Zij hebben als doel financiering in verschillende vormen te verstrekken aan sociale ondernemingen.
Het financieringsinstrument zal zich richten op sociale ondernemingen op de gebieden van het Kansen voor West-programma.
Om dit initiatief mogelijk te maken is, conform verplichting uit verordening 1060 van 2021 (artikel 58 lid 3), een ex-ante kapitaalmarkt analyse uitgevoerd om het falen in de markt aan te tonen, dat sociale ondernemers in Utrecht onvoldoende reguliere financiering uit de markt kunnen halen.

Ex-ante kapitaalmarktonderzoek

De Europese Commissie heeft in artikel 58, lid 3 uit EU-verordening 2021/1060 bepalingen meegegeven voordat EU-middelen voor een financieringsinstrument mogen worden ingezet. Steun uit EU-fondsen via financieringsinstrumenten moet worden gebaseerd op een - onder de verantwoordelijkheid van de beheerautoriteit - opgestelde ex-antebeoordeling. De ex-antebeoordeling wordt voltooid voordat programmabijdragen kunnen worden verstrekt aan financieringsinstrumenten.
Gezien bovenstaande is voor de specifieke openstelling voor het Sociaal Impact Fonds een ex-ante kapitaalmarkt analyse gemaakt. Hiermee is het falen in de markt aangetoond, dat sociale ondernemers onvoldoende reguliere financiering uit de markt kunnen halen.

Doel en context van het onderzoek

De gemeente Utrecht onderzoekt de oprichting van een lokaal impact investeringsfonds, mede gefinancierd via het Europese programma *Kansen voor West*. Het fonds moet impactondernemers ondersteunen die bijdragen aan maatschappelijke doelen, zoals bestaanszekerheid, kansengelijkheid, energietransitie en een inclusieve arbeidsmarkt.
Het onderzoek brengt:

- De kapitaalbehoefte van impactondernemers in kaart.
- Het aanbod van financiering.
- De financieringskloof (marktfalen).
- Aanbevelingen voor inrichting van een fonds.

Onderzoeksaanpak

Gebaseerd op de EU-methodologie (Verordening 2021/1060, artikel 58 lid 3), met:

- Deskresearch en literatuurstudie.
- Interviews met ondernemers, financiers en beleidsmakers.
- Ecosysteemanalyse van Utrecht (door KplusV).
- Extrapolatie van landelijke cijfers naar Utrecht.

Impactondernemen in Nederland

- **Pur sang**: Ondernemingen met maatschappelijke impact als primair doel.
- **Brede zin**: Reguliere bedrijven die maatschappelijke waarde creëren via bedrijfsvoering.

Medegefinancierd door de Europese Unie

Impactondernemers richten zich vaak op SDG's zoals eerlijk werk (SDG8), kansenongelijkheid (SDG10) en gezondheid (SDG3). Ze opereren vaak lokaal, maar ook nationaal.

Impactondernemen in Utrecht

- 181 impactondernemingen geïdentificeerd.
- Sterke concentratie in stadscentrum en GTI-wijken (Zuidwest, Noordwest, Overvecht, Zuid).
- Sectoren: geschenken (36%), advies/training (29%), horeca/voeding (20%), circulair/duurzaam (12%).

Gemeentelijk beleid stimuleert impactondernemen via netwerken (Impact030, Social Impact Factory), fondsenzoeker en actieagenda.

Financieringsbehoefte en marktfalen

Impactondernemingen pur sang:

- Aantal: ~225
- Kapitaalbehoefte: €3,3 – €5,5 miljoen
- Beschikbaar aanbod: €0,8 – €1,9 miljoen
- **Financieringskloof**: €2,4 – €3,6 miljoen

Impactondernemingen in brede zin (regulier mkb):

- Aantal: ~13–22 bedrijven
- Kapitaalbehoefte: €2,6 – €4,3 miljoen
- Beschikbaar aanbod: €0,7 – €1,5 miljoen
- **Financieringskloof**: €1,9 – €2,8 miljoen

Totaal marktfalen:

- **€4,4 – €6,4 miljoen**

Belemmeringen in de praktijk

- Principal-agent probleem bij financiers.
- Ondernemers missen business readiness.
- Innovatieve businessmodellen (zoals steward ownership) stuiten op terughoudendheid.
- Moeilijke opschaalbaarheid van sociale impact.
- Circulaire en sociale doelen zijn lastig te financieren.

Prognose

- Kapitaalbehoefte blijft stabiel.
- Impactondernemingen blijven relevant door maatschappelijke transities.
- Kapitaalmarkt blijft terughoudend.
- Bestaansrecht voor een impactfonds blijft overeind.

Aanbevelingen voor het fonds

1. **Brede doelgroep**: Zowel impactondernemers pur sang als regulier mkb.
2. **Diverse instrumenten**:
   - Financiële instrumenten voor impactondernemers in de **ideefase,** Ontwikkelbudget (€2.500–€25.000)
   - Instrumenten voor impactondernemers in de **start- en pioniersfase,** Werkkapitaal (€50.000)
   - Instrumenten voor impactondernemers die een track record van 1 á 2 jaar kunnen tonen en toe zijn aan de fase van **professionaliseren en doorontwikkeling,** Leningen (€25.000–€100.000)

Medegefinancierd door de Europese Unie

- Instrumenten voor impactondernemers met een track record van meerdere jaren die in de **doorgroei- en opschaalfase** verkeren, Groeikapitaal (€100.000–€500.000+)

3. **Samenwerking fondsmanager met ROM Utrecht**: Voor grotere tickets; 500.000+.
4. **Tweezijdige toetsing**: Financieel én inhoudelijk.
5. **Brede toegang en experimenteerruimte**: Geen wijkbeperkingen.
6. **Gemeente als actieve ecosysteempartner**: Coördinatie, netwerkvorming, ondersteuning.
7. **Impactmeting**: Besteed aandacht aan het **inzichtelijk en zo mogelijk meetbaar** maken van de maatschappelijke impact. Gebruik SDG's, NEx-index, Social Handprint, maar focus op lokale impact.
8. **Hefboomeffect optimaliseren**: Verwachte multiplier 2,0–2,5.

Conform artikel 40 lid 1 onder d van verordening 1060 van 2021 de volgende vraag aan het MC:

1. Heeft u nog op- of aanmerkingen ten aanzien van het onderzoek en de daarin opgenomen aanbevelingen?

Medegefinancierd door de Europese Unie